בס"ד

מִדְרַשׁ פִּנְחָס

מֵאֵת הָרַב פִּנְחָס פֶּרֶץ.
גִּלָּיוֹן שְׁבוּעִי שֶׁל חִדּוּשִׁים עַל פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ
מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר 'שִׂמְחַת יַעֲקֹב'
עַל שֵׁם אאמו"ר הגה"צ רַבִּי יַעֲקֹב פֶּרֶץ זצ"ל
וא"מ שִׂמְחָה תָּמָר בַּת אֶסְתֵּר ע"ה

פָּרָשַׁת וַיֵּרָא

נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה: 'וְתִצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ' (בְּרֵאשִׁית יח, יב) 'וַיֹּאמֶר הַשֵּׁם אֶל אַבְרָהָם לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה' (שָׁם יג)
הִנֵּה בַּתְּחִלָּה הַמַּלְאָכִים שָׁאֲלוּ אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה 'אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ' (שָׁם ט) וּבֵאֵר רַשְׁ"י, כְּדֵי לְחַבְּבָהּ עַל בַּעְלָהּ, וְגַם שָׁאֲלוּ אוֹתָהּ 'אַיֵּה אַבְרָהָם' לְחַבְּבוֹ עָלֶיהָ. הֲרֵי שֶׁדָּאֲגוּ לָהֶם לִ'שְׁלוֹם בַּיִת', וא"כ קְצָת קָשֶׁה, הָכִיצַד אוֹמֵר הַמַּלְאָךְ לְאַבְרָהָם 'לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה'? (שָׁם יח, יג) וְעוֹד בְּהֶמְשֵׁךְ 'לֹא כִּי צָחַקְתְּ' (שָׁם יח, טו) וְזֶה גּוֹרֵם קְצָת לְוִכּוּחַ וּלְחֹסֶר 'שְׁלוֹם בַּיִת'?
וְיֵשׁ לְבָאֵר, כִּי הִנֵּה כְּשֶׁאַבְרָהָם שָׁאַל 'בַּמֶּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה' (טו, ח) הֶקְפֵּד עָלָיו שֶׁזֶּה לִכְאוֹרָה חֹסֶר בֶּאֱמוּנָה לְדַרְגָּתוֹ, אוֹ חִלּוּל הַשֵּׁם [יְעַיֵּן בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל פָּרָשַׁת לֶךְ לְךָ]
וְכָאן כִּבְי' אוֹמֵר לוֹ הקב"ה: הַכִּיצַד בְּבֵיתְךָ יֵשׁ קְצָת חֹסֶר אֱמוּנָה, שֶׁהָרַבָּנִית לֹא מַאֲמִינָה כִּי יִהְיֶה לָכֶם בֵּן? וְכִי זֶה הֶמְשֵׁךְ לַאֲמִירָתְךָ 'בַּמֶּה אֵדַע'? [וא"כ כַּוָּנַת הַשֵּׁם יִת' לְלַמְּדוֹ, לְהַעֲמִיד הָאֱמוּנָה בְּבֵיתוֹ, שֶׁכֻּלָּם יַאֲמִינוּ בְּהַשֵּׁם, בַּנִּסִּים וּמוֹפְתִים, וְשֶׁלֹּא יֵרָאֶה כָּל חֲשָׁשׁ אוֹ פִּקְפּוּק בָּזֶה] הַמְפָרְשִׁים בֵּאֲרוּ, מַה פֵּשֶׁר כַּוָּנָתָהּ שֶׁל שָׂרָה אִמֵּנוּ ע"ה.

יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי אָמְרָה בִּלְבָּהּ, אַבְרָהָם זָקֵן, וְלֹא יִזְדַּמֵּן לוֹ לְהָנוֹת מֵהַבֵּן שֶׁנּוֹלַד, וּכְאִלּוּ לֹא נוֹלַד לוֹ בֵּן, כִּי אַף שֶׁאָכֵן יִוָּלֵד, אֲבָל לֹא יֵהָנוּ מִמֶּנּוּ וְזוֹהִי חֲשָׁשָׁהּ וּתְלוּנָתָהּ 'וַאֲדוֹנִי זָקֵן'. וּבְ'מָתוֹק הָאוֹר' עוֹד בֵּאוּרִים].

'וַתִּכַּחֵשׁ שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צָחַקְתִּי, כִּי יָרֵאָה, וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צָחָקְתְּ' (יח, טו) הַדְּבָרִים לֹא מוּבָנִים, הֵיאַךְ כִּחֲשָׁה לוֹמַר שֶׁלֹּא צָחֲקָה? וּבֵאֵר רַבִּי הֶעְשִׁיל מִקְּרָאקָא (רַבּוֹ שֶׁל הַשָּׁ"ךְ) דְּאִם אָדָם צַדִּיק עָבַר עֲבֵרָה, וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה, וַאֲתָּה שׁוֹאֲלוֹ, הַאִם עָבַרְתָּ? יָכוֹל לְהָשִׁיב לֹא עָבַרְתִּי, מֵאַחַר שֶׁשָּׁב בִּתְשׁוּבָה מֵאַהֲבָה, וְהָעֲבֵרָה נֶהֶפְכָה לִמְצְוָה. ות"ח שֶׁעָבַר עֲבֵרָה בַּלַּיְלָה אַל תְּהַרְהֵר אַחֲרָיו בַּיּוֹם, דְּוַדַּאי עָשָׂה תְּשׁוּבָה. וְאִם שָׁב מֵאַהֲבָה, הָעֲבֵרָה נֶהֶפְכָה לִמְצְוָה וְרַשַּׁאי לוֹמַר 'לֹא עָבַרְתִּי'. וְהִנֵּה שָׂרָה מִיָּד אַחַר שֶׁצָּחֲקָה בְּקִרְבָּהּ, שָׂבָה בִּתְשׁוּבָה, וַאֲפִלּוּ שָׂבָה מֵאַהֲבָה, וא"כ שַׁפִּיר אָמְרָה 'לֹא צָחַקְתִּי'.

אָמְנָם הַפָּסוּק מַכְתִּיב עָלֶיהָ 'כִּי יָרֵאָה' שֶׁתְּשׁוּבָתָהּ הָיְתָה מִיִּרְאָה, א"כ הֲרֵי עָבְרָה עֲבֵרָה, וַאֲפִילּוּ שֶׁכְּבָר עָשְׂתָה תְּשׁוּבָה עַל הָעֲבֵרָה, מ"מ כֵּיוָן שֶׁשָּׂבָה מִיִּרְאָה, הֲרֵי נֶחְשֶׁבֶת כְּמִי שֶׁצָּחֲקָה, וְלָכֵן אוֹמֵר לָהּ 'לֹא כִּי צָחַקְתְּ'. כִּי עֲדַיִן מַזְכִּירִים אֶת הָעֲבֵרָה - כַּאֲשֶׁר הַתְּשׁוּבָה נֶעֶשְׂתָה מִיִּרְאָה. וְדִבְרֵי פִּי חָכָם חֵן.

'אַל נָא תַּעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ' (בְּרֵאשִׁית יח, ג) בִּדְבַר הַשְּׁאֵלָה, כַּאֲשֶׁר בִּקֵּר הקב"ה אֶת אַבְרָהָם שֶׁהָיָה חוֹלֶה מִמִּילָתוֹ. אָמַר אַבְרָהָם לְהקב"ה 'אַל נָא תַּעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ' (בְּרֵאשִׁית יח, ג רְאֵה רַשִׁ"י בְּפֵרוּשׁוֹ הַשֵּׁנִי) הַכֵּיצַד עוֹזֵב אַבְרָהָם אָבִינוּ כְּבִי' אֶת הַשֵּׁם, וְיוֹצֵא לְקַבֵּל אֶת הָאוֹרְחִים. שֶׁהֲרֵי הָאָדָם נִבְרָא 'לְהִתְעַנֵּג עַל הַשֵּׁם' (כִּלְשׁוֹן הַמְּסִלַּת יְשָׁרִים) וְכֵיצַד עָשָׂה זֹאת?

וְהִנֵּה זֶה בָּרוּר שֶׁאַבְרָהָם עָשָׂה זֹאת בַּעֲצַת הַשֵּׁם וּבִרְשׁוּתוֹ, כִּי 'גְּדוֹלָה הַכְנָסַת אוֹרְחִים מֵהַקְבָּלַת פְּנֵי

שְׁכִינָה' (שַׁבָּת קכז.). כִּי בִּהְיוֹתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא זְמַן הָעֲבוֹדָה, וְלֹא עֵת וּזְמַן קִבּוּל הַשָּׂכָר.
וְיֵעָיֵן בִּדְבְרֵי הַמִּכְתָּב מֵאֵלְיָהוּ, שֶׁבְּאֵר בָּזֶה ג' בְּאוּרִים (בְּסִפְרוֹ מִכְתָּב מֵאֵלְיָהוּ). ע"ש.
מָשָׁל לְרֹאשׁ הָרוֹפְאִים, שֶׁהֶחְלַט לָתֵת לוֹ פְּרָס גָּדוֹל, וּבַהֲכָנוֹת לַטֶּכֶס וְלִמְסִבָּה, הִתְבָּרֵר שֶׁיֵּשׁ חוֹלֶה גָּדוֹל שֶׁזָּקוּק לְטִפּוּלוֹ. וְעָזַב הָרוֹפֵא הַגָּדוֹל אֶת הַמְּסִבָּה וְהָלַךְ לְטַפֵּל בַּחוֹלֶה.
וּשְׁאָלוּהוּ, הֲרֵי מַטְרַת הָרוֹפְאִים לְהִתְעַלּוֹת וּלְהִתְגַּדֵּל וּלְהִתְכַּבֵּד, וְכָאן הִגִּיעַ אֵלֶיךָ הַכָּבוֹד וְהַיְקָר, וּמַדּוּעַ עָזַבְתָּ אֶת הַכָּבוֹד?
וֶהֱשִׁיבָם הָרוֹפֵא הֶהָגוּן, זְמַן שֶׁצָּרִיךְ לְטַפֵּל בְּחוֹלֶה, אֵינוֹ זְמַן קַבָּלַת הַשָּׂכָר, יָבֹא זְמַן, שֶׁאֶהְיֶה פָּנוּי, וְאָז אֲקַבֵּל אֶת הַשָּׂכָר.
וְכֵן הוּא בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה, שאע"פ שֶׁלְּהִתְדַּבֵּק בְּהַשֵּׁם זוֹהִי הַמַּטָּרָה, מ"מ זֶה בִּזְמַן קִבּוּל הַשָּׂכָר בעוה"ב. אֲבָל בָּעוֹלָם הַזֶּה, צְרִיכִים לִפְעֹל, לְרַפְאוֹת נְפָשׁוֹת עַצְמוֹ וּנְפָשׁוֹת אֲחֵרִים, בַּעֲשִׂיַּת מִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וּלְוַאי שֶׁנְּנַצֵּל אֶת זְמַנֵּנוּ לְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּלְקִיּוּם מִצְווֹתֶיהָ בְּאַהֲבָה.
'וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע. אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם.. יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם חֲמִשָּׁה.. אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים.. אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים.. אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים.. אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה..'
(**בְּרֵאשִׁית יח, כד, כח, כט, ל, לא, לב**) מְבֹאָר בַּפְּסוּקִים שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה מִתְחַנֵּן אֶל הַשֵּׁם ית', שֶׁיְּרַחֵם עַל אַנְשֵׁי סְדוֹם וְלֹא יַשְׁמִידֵם.
וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, הֲלֹא סְדוֹם הִיא עִיר מְסֻכֶּנֶת, מִי שֶׁעוֹבֵר שָׁם יָכוֹל לְהֵהָרֵג. וְכַמְּסֻפָּר עַל אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם שֶׁהִקִּיזוּ אֶת דָּמוֹ, וְלֹא נָתְנוּ לוֹ כְּנִיסָה לְשָׁם. וְכֵן מְסֻפָּר עַל

אוֹתָהּ רִיבָה שֶׁמָּרְחוּהָ בִּדְבַשׁ וְנֶאֱכְלָה ע"י הַדְּבוֹרִים. וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר 'הַכִּצְעָקָתָהּ'. וא"כ מִי יֵמַר שֶׁמָּתָר לְהַשְׁאִירָם בַּחַיִּים וּלְסַנְגֵּר עֲלֵיהֶם?

הַגַּע עַצְמְךָ, עִיר בְּעַזָּה מְלֵאָה מְחַבְּלִים, הַאִם יֵשׁ מִדַּת רַחֲמָנוּת לְהַשְׁאִירָם חַיִּים, בְּמָקוֹם פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ? וְיֵשׁ לְבָאֵר:

א. כְּבָר הָיָה יָדוּעַ שֶׁזּוּהִי עִיר מְסֻכֶּנֶת, וְנִשְׁמְרוּ כֻּלָּם מִלְּהַגִּיעַ לְשָׁם, וא"כ אֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיַּהַרְגוּ מִישֶׁהוּ שֶׁיְּבַקֵּר שָׁם.

ב. הקב"ה בִּקֵּשׁ מֵאַבְרָהָם שֶׁיָּלִין עֲלֵיהֶם, שֶׁיִּרָאֶה כַּקָּטֵגוֹרְיָה וְסַנֵּגוֹרְיָה, שֶׁיְּהֶיֶה כְּדִין וּמִשְׁפָּט. וְאַבְרָהָם נִסָּה לְקַיֵּם בַּקָּשָׁתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם, לִמְצוֹא דִּבְרֵי סָנֵגוֹרְיָה וּלְהָלִין עֲלֵיהֶם.

ג. הִנֵּה הקב"ה כָּל יָכוֹל, וּבַקָּשַׁת אַבְרָהָם בְּהַשֵּׁם יִת', תַּשְׁאִירֵם, כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לַהֲשִׁיבָם בִּתְשׁוּבָה, וְהַחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יַהַרְגוּ בֵּינְתַיִם מִישֶׁהוּ הַבָּא בְּקִרְבָּם, הִנֵּה הַשֵּׁם הַטּוֹב יִשְׁמֹר אֶת דַּרְכָּם, אוֹרְחָם, שְׁבִילֵי כְּנִיסָתָם, וּמוֹצְאוֹתֵיהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזְקוּ בָּהֶם רַבִּים עַד שֶׁיִּזְכּוּ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה. ע"כ.

'טָרֶם יִשְׁכָּבוּ וְאַנְשֵׁי הָעִיר אַנְשֵׁי סְדֹם נָסַבּוּ עַל הַבַּיִת מִנַּעַר וְעַד זָקֵן כָּל הָעָם מִקָּצֶה'. 'וַיִּגְּשׁוּ לִשְׁבֹּר הַדָּלֶת' (**שָׁם יט, ד,ט**) יֵשׁ לִתְמֹהַּ, נָכוֹן שֶׁבִּסְדוֹם יֵשׁ רְשָׁעִים גְּדוֹלִים, אֲבָל הַזְּקֵנִים שֶׁצְּרִיכִים מְנוּחָה, כִּי חַלָּשִׁים הֵם, הֵיאַךְ אָזְרוּ כֹּחַ לָבוֹא אַף הֵם וּלְהִשְׁתַּתֵּף בְּ'הַפְּגָנָה' כְּנֶגֶד לוֹט?

וְעוֹד קָשֶׁה, מַדּוּעַ צְרִיכִים לִשְׁבֹּר לְלוֹט אֶת הַדֶּלֶת, הַאִם יֵשׁ כָּאן 'פְּצָצָה מִתַּקְתֶּקֶת'? (מַצָּב שֶׁחַיָּבִים לִשְׁבֹּר דֶּלֶת כְּגוֹן בְּסַכָּנַת פְּצָצָה, אוֹ שְׂרֵפָה, שֶׁשּׁוֹבְרִים דֶּלֶת עַל מְנָת לְהַצִּיל).

הִנֵּה יֵשׁ לְבָאֵר, הַ'פֶּשַׁע' שֶׁל לוֹט אֵינוֹ מַעֲשֶׂה רָשַׁע פְּרָטִי, שֶׁל גְּנֵבָה אוֹ גְּזֵלָה, אוֹ אַלִּימוּת, לֹא! אֶלָּא, הַ'פֶּשַׁע' שֶׁל לוֹט

הוּא הַהֲלִיכָה נֶגֶד חֻקֵּי סְדוֹם וְכָל הָאִידֵאוֹלוֹגְיָה שֶׁלָּהֶם, שֶׁל סְדוֹם! לִמְנֹעַ חֶסֶד, לְהִתְאַכְזֵר עַל עֲנִיִּים, לְהַמָּנַע מִלְּהֵיטִיב. אָמְנָם מִי שֶׁחוֹשֵׁב לָתֵת, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וְלִהְיוֹת מֵטִיב, זוֹהִי 'שַׁעֲרוּרִיָּה אִידֵיאוֹלוֹגִית', כָּאן אֵין מָקוֹם לִמְנוּחָה, כָּאן צְרִיכִים הַכֹּל לְהִשְׁתַּתֵּף וּלְבַעֵר אֶת הַ'נֶּגַע' הַזֶּה מֵהָעִיר. וְאַף לִשְׁבֹּר אֶת הַדֶּלֶת מִיָּדִית, לְהַעֲנִישׁ אֶת הַ'פּוֹשֵׁעַ' – וּלְכָךְ הֻצְרְכוּ שְׁרֵפָה, הֲפִיכָה וּבְטוּל גָּמוּר כ'עַפְרָא דְּאַרְעָא'. כִּי אָכֵן הָרַע שֶׁלָּהֶם גָּבַר וְעָלָה עַד לָרָקִיעַ.